

Oponentský posudek diplomové práce
Martiny Krausové *Major Zeman: Verbální vyprávění a film*

Autorka se ve své diplomové práci rozhodla srovnávat dvě média, jimiž je konstruován propagandistický příběh o majoru Zemanovi a zkoumat povahu a význam změn, které vyplývají z mediálního transferu. Autorka si tedy vybrala osm povídek Jiřího Procházky a komparuje je s jejich televizní realizací. Nechybí ani náležitý faktografický kontext, který vysvětluje politické i kulturní okolnosti realizace jednotlivých dílů Majora Zemana. Díky tomu práce zmiňuje i některé zásadní aspekty recepce tohoto popkulturního díla.

Při samotné komparaci vychází autorka především z toho, že se jedná o vyprávění propagandistické, o „politický seriál“ a stěžejní interpretační osu tak tvoří analýza „explicitní a implicitní argumentace“ v literárním a filmovém, resp. televizním narativu. Teoretickou a metodologickou oporu poskytuje koncept Seymoura Chatmana. Klíčovou otázkou se tak stává, „jakým způsobem dociluje film žádaného ideologického účinku?“ Autorka posléze analyzuje povídky i jejich televizní transfer podle jednotného klíče a podstatu ideologických „argumentů“ hledá ve způsobech „zpodobnění kladných a záporných postav.“

Jakkoli autorka jasně definuje téma a práce je jasně kompozičně rozvržená a argumentačně přehledná; teoretická východiska se vhodně doplňují s analýzou konkrétních „textů“, téma i teoretická a interpretační východiska by si zasloužila mnohem větší pozornost i prostor. Bude se například lišit fungování explicitních a implicitních argumentů ve filmovém a televizním narativu? Chatman píše převážně o filmovém vyprávění, analyzovaná díla určitým způsobem souvisejí s podstatnými rysy televizního vyprávění (např. sériovost). Ostatně specifické složky filmového (televizního) narativu mohly-měly být akcentovány mnohem výrazněji – například rytmus vyprávění, hudební a zvuková rovina (nejen na úrovni libret).

Je-li tématem problém mediálního transferu, jak působí „překlad“ literárního vypravěče do filmu? Proč se v některých dílech v podobě intra, prologu objevuje explicitně literární vypravěč? Autorka si toho sice všímá, ale konstatuje pouze, že „komentář, který nám hlas přináší, nepůsobí jako organický celek. Je příliš frázovitý a významově vyprázdněný.“ (str.17) Nemůže plnit dramatickou funkci prologu? Do vyprávění vnáší velmi specifický typ lyrizace, kterou ovšem autorka nacházela pouze v literární předloze a naopak postrádala v její drammatizaci. Jedná se tedy o jiný typ lyrické výpovědi? Je to pokus o „překlad“?

Proč a jak v názvech povídek i seriálových epizod fungují metafory, jež se poté stávají leitmotivem vyprávění? Liší se jejich využití v literární a televizní podobě? Jsou způsoby konstruování kladných a záporných postav jedinou možností, jak ukázat mediální posuny? I pokud bychom zůstaly pouze u postav, jak například fungují vnější atributy postav? Vizuální charakteristika navíc bude pro televizní vyprávění mnohem podstatnějším narativním prostředkem než pro literární.

Při závěrečném shrnutí autorka tvrdí, že „televizní zpracování mýtické vyznění Zemanova života narušuje“. (str.47) Nepracuje spíše televizní vyprávění s jinými aspekty mýtického narativu než Procházkovy povídky? Autorka na závěr konstatuje, že z komparace obou verzí jednoznačně vyplývá, že „ambicí Jiřího Procházky bylo vytvořit koherentní fikční svět založený na ucelené ideologii“(str.51), zatímco Sequencovu televiznímu seriálu tuto koherentnost upírá. Nejedná se však spíše o stejně koherentní fikční svět, ideologicky stejně pečlivě mýtizovaný (a to včetně obrazů Východu a Západu), pouze konstruovaný jinými narativními prostředky?

Nicméně je třeba ocenit, že předkládaná diplomová práce ke kladení těchto otázek inspiruje a že mnohé z nich otevírá. Přestože se autorka drží velmi omezeného počtu „argumentů“, řada dílčích interpretačních závěrů je skutečně originální a podnětná (např. závěr 8.kapitoly).

Vzhledem k výše uvedeným výtkám a především s ohledem na rozsah textu doporučuji práci hodnotit jako d o b r o u.

Mgr. Blanka Činátlová, Ph.D.

3. září 2011